

Országos kompetenciamérés 2006

Gyorsjelentés

suliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
Értékelési Központ

2007. február

BEVEZETÉS

2006. május 31-én immár negyedik alkalommal került sor az Országos kompetenciamérés lebonyolítására az ország összes általános és középfokú iskolájában. A felmérés célja a tanulók teljesítményének felmérése mellett a pedagógiai mérés-értékelés módszereinek, eszközeinek a terjesztése, valamint az iskolák számára a helyi szintű értékeléshez szükséges adatok biztosítása volt.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX törvény 99. §-a és az oktatási miniszter 4/2006. (II. 24.) rendeletének 8. § (1) bekezdése alapján az Országos kompetenciamérés az Oktatási Minisztérium megbízásából az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont, illetve a sulíNova Kht. Értékelési Központja szervezésében zajlott.

A 2006-os Országos kompetenciamérés a 2004-es méréshez hasonlóan a 6., 8. és 10. évfolyamos tanulók szövegértési képességét és matematikai eszköztudását mérte. A három évfolyam felmérése során 3768 iskola 342 256 tanulójának készült tesztfüzet. A tesztek a sajátos nevelési igényű tanulók és a felmérés napján az iskolából hiányzó néhány tanuló kivételével minden 6., 8. és 10. évfolyamos diák egységes feltételek mellett töltötte ki.

A kompetenciamérés keretében a tanulók egy tesztfüzet feladatait oldották meg, amely a szövegértési képességet és a matematikai eszköztudást mérte. A tesztfüzetek anyagának összeállítása a mérés Tartalmi kerete¹ alapján történt, amely megtalálható a www.kompetenciameres.hu honlapon. A tesztek alapvető statisztikai jellemzőit, valamint a tesztfüzetek feladatait és azok jellemzőit bemutató kötetek szintén megtalálhatók a honlapon.

A tesztírás feltételeit a mérési koordinátori útmutatók alapján az iskolák tanárai biztosították. A kitöltött tesztfüzetek javítása a 8. évfolyam esetében teljes egészében egységesen, központilag történt. A 6. évfolyam esetében az országosan reprezentatív minta alapján kiválasztott 195 iskola minden hatodikos tanulójának tesztfüzete, a 10. évfolyam esetében pedig minden iskola minden telephelyéről képzési formánként 30 tesztfüzet került központi feldolgozásra; a többi tanuló teljesítményét az iskolában értékelhetik.

A tesztek kitöltését követően a tanulók egy Tanulói kérdőívet kaptak, amelyet szüleikkel együtt tölthettek ki otthon. A kérdőív a tanuló jellemzőit és családi körülményeit mérte fel. Az így nyert adatok minden tanuló esetében közvetlenül összekapcsolhatók a teszteredményekkel, amelyek így a tanulók jellemzői és családi hátterének ismeretében elemezhetők. Az adatfelvételt egy Iskolai és egy Telephelyi kérdőív egészítette ki, amelyek az iskola jellemzőiről, az intézmények oktatási körülményeiről gyűjtöttek információkat. A kérdőívek segítségével nyert adatok lehetővé teszik, hogy az iskolai átlagteljesítményeket az iskolai viszonyok és a tanulói jellemzők figyelembevételével értékeljük.

Az iskolák, telephelyek teljesítményéről az iskolák, a telephelyek és az iskolafenntartók egyaránt visszajelzést kapnak. A Fenntartói, Iskolai és Telephelyi jelentés Szoftver (FIT-jelentés Szoftver) segítségével az intézmények összehasonlíthatják teljesítményüket a hasonló jellemzőkkel rendelkező iskolákkal, megállapíthatják, hogy jobb vagy rosszabb eredményt értek el a korábbi évekhez képest, illetve ahhoz viszonyítva, ami a tanulók családi háttere alapján várható lenne. A FIT-jelentés segítségével az iskolában maradt füzetek adatai is feldolgozhatók, valamint feladatonkénti jellemzések is készíthetők.

1 BALÁZSI ILDIKÓ – FELVÉGI EMESE – RÁBAINÉ SZABÓ ANNAMÁRIA – SZEPESI ILDIKÓ: *Országos kompetenciamérés 2006. Tartalmi keret.* sulíNova Kht., Budapest, 2006.

EREDMÉNYEK

A tesztfeladatokra adott válaszok alapján a tanulók képességeit a korábbi években kialakított képességskálára rendeztük. Az eddigi kompetenciaméréseken elért országos átlagot és szórást, valamint az eloszlás néhány percentilisének értékét az *1. táblázat*, a teljesítmények eloszlását a teljesítményszinteken a *2. táblázat* mutatja.

Az eddigi kompetenciamérések között eltelt viszonylag rövid idő miatt még a 6. és a 10. évfolyam esetében sem vonhatunk le messzemenő következtetéseket a mérési eredmények trendjére vonatkozóan. A felmért diákok nagy száma miatt az átlagos képességben mutatkozó 1 pontos különbség is szignifikánsnak számítana a legtöbb esetben, ugyanakkor nem mondható jelentősnek, hiszen csak nagyon kis eltérést jelent a tudásban. Az átlagok évenkénti összehasonlításánál ki kell emelnünk a 6.-os matematikatesztet, ahol 2004-ben a 2003-as évhez képest kicsivel jobb, 2006-ban pedig 2004-hez képest 12 ponttal rosszabb átlagos eredmény született. A 6. évfolyamos szövegértési teszt esetében ezzel szemben évről évre kicsivel jobb eredmény született.

1. táblázat: A 2006-os és a korábbi kompetenciamérések eredményei percentilisek szerint

Matematika

6. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003	500 (0,4)	100 (0,3)	340	372	430	498	567	630	670
2004	505 (0,4)	100 (0,4)	342	376	435	505	574	636	670
2006	493 (1,0)	98 (0,6)	341	370	424	489	557	621	664

8. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003									
2004	500 (0,5)	100 (0,4)	339	375	434	497	563	630	671
2006	494 (0,2)	101 (0,2)	339	368	421	488	561	630	671

10. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003	500 (0,5)	100 (0,4)	337	368	428	501	570	630	664
2004	497 (0,5)	102 (0,4)	339	370	425	491	563	634	677
2006	499 (0,4)	102 (0,4)	341	371	426	493	563	634	676

Szövegértés

6. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003	500 (0,4)	100 (0,3)	326	364	434	507	573	624	653
2004	509 (0,5)	100 (0,3)	341	374	437	513	584	638	667
2006	512 (0,9)	98 (0,6)	345	382	442	516	584	637	663

8. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003									
2004	500 (0,4)	100 (0,3)	331	370	435	503	567	627	662
2006	497 (0,3)	101 (0,2)	332	366	426	497	569	629	662

10. évfolyam

Év	Átlag (S. H.)	Szórás (S. H.)	Percentilisek						
			5.	10.	25.	50.	75.	90.	95.
2003	500 (0,5)	100 (0,4)	331	366	430	504	573	628	658
2004	499 (0,5)	100 (0,4)	337	371	429	499	571	632	661
2006	501 (0,3)	100 (0,3)	334	369	432	504	574	631	660

2. táblázat: A 2006-os és a korábbi kompetenciamérések eredményei teljesítményszintenként

Matematika

6. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2003	15,7 (0,2)	29,9 (0,2)	31,7 (0,2)	17,0 (0,2)	5,6 (0,1)
2004	14,5 (0,2)	28,8 (0,2)	32,1 (0,2)	18,9 (0,2)	5,7 (0,1)
2006	16,6 (0,4)	32,5 (0,5)	31,2 (0,4)	14,7 (0,4)	5,0 (0,2)

8. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2004	12,7 (0,2)	26,0 (0,2)	33,0 (0,2)	19,1 (0,2)	9,2 (0,1)
2006	15,1 (0,1)	28,5 (0,1)	29,0 (0,1)	18,1 (0,1)	9,2 (0,1)

10. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2003	8,0 (0,2)	24,5 (0,3)	35,0 (0,3)	24,6 (0,2)	7,9 (0,2)
2004	7,8 (0,1)	26,9 (0,3)	35,7 (0,3)	20,7 (0,3)	8,9 (0,2)
2006	7,3 (0,1)	26,8 (0,2)	35,9 (0,3)	21,2 (0,2)	8,8 (0,1)

Szövegértés

6. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2003	6,1 (0,1)	16,9 (0,2)	30,5 (0,2)	31,7 (0,2)	14,7 (0,2)
2004	4,4 (0,1)	17,5 (0,2)	29,4 (0,3)	30,5 (0,2)	18,2 (0,2)
2006	4,0 (0,2)	16,3 (0,4)	29,6 (0,5)	32,3 (0,5)	17,7 (0,4)

8. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2004	5,9 (0,1)	19,0 (0,2)	36,4 (0,2)	28,2 (0,2)	10,4 (0,1)
2006	6,0 (0,1)	21,8 (0,1)	34,1 (0,1)	27,2 (0,1)	10,8 (0,1)

10. évfolyam

Év	1. képességi szint alatt teljesítők aránya	1. képességi szinten teljesítők aránya	2. képességi szinten teljesítők aránya	3. képességi szinten teljesítők aránya	4. képességi szinten teljesítők aránya
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
2003	6,7 (0,2)	22,8 (0,3)	36,0 (0,3)	27,6 (0,3)	6,9 (0,2)
2004	6,0 (0,1)	24,5 (0,2)	36,3 (0,3)	25,8 (0,3)	7,5 (0,1)
2006	6,3 (0,1)	22,8 (0,2)	36,1 (0,3)	27,5 (0,3)	7,3 (0,2)

A következő táblázatok (3., 4. táblázat) a tanulók képességeloszlását mutatják az egyes régiókban és megyékben.

A teljesítmények **régiók** szerinti vizsgálata során kiemeltük Budapest adatait, amelyeket majd a települések szintjén mutatjuk be. Így Közép-Magyarország régió eredménye a fővárosi tanulók teljesítménye nélkül értendő.

A régiók teljesítmény szerinti sorrendje hasonlóan alakul mindkét teszten és mindhárom évfolyamon (3. táblázat). A legmagasabb átlageredményt Nyugat-Dunántúl régió tanulói érték el, a leggyengébb átlageredmények pedig Dél-Dunántúl, Észak-Alföld Észak-Magyarország régiókban születtek. Nyugat-Dunántúl és Észak-Magyarország, vagyis a legjobban és a leggyengébben teljesítő régió között minden esetben 30 pont körüli, egyharmad szórásnyi az átlagos teljesítmények közötti különbség.

A területi eloszlások mentén vizsgálva a teljesítménykülönbségeket, meg kell jegyeznünk, hogy a különbségek nagy része az egyes régiók, megyék és kistérségek társadalmi, gazdasági helyzetében mutatkozó különbségekkel magyarázható.

3. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek régiók szerint

Matematika

6. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	492 (2,2)	357	425	488	552	648
Közép-Dunántúl	491 (2,5)	348	423	484	550	684
Nyugat-Dunántúl	501 (3,0)	376	445	496	553	637
Dél-Dunántúl	489 (3,0)	324	406	476	566	681
Észak-Magyarország	467 (2,5)	317	397	464	533	637
Észak-Alföld	484 (2,3)	329	409	483	551	660
Dél-Alföld	490 (2,0)	352	429	485	547	646

8. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	492 (0,6)	349	423	484	554	662
Közép-Dunántúl	494 (0,7)	347	421	486	558	671
Nyugat-Dunántúl	508 (0,8)	358	438	502	573	676
Dél-Dunántúl	490 (0,9)	338	415	482	556	672
Észak-Magyarország	476 (0,7)	323	402	470	544	652
Észak-Alföld	477 (0,6)	320	401	471	546	660
Dél-Alföld	493 (0,6)	346	423	487	557	664

10. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	501 (1,7)	341	424	492	572	689
Közép-Dunántúl	496 (1,4)	347	422	490	560	671
Nyugat-Dunántúl	509 (1,3)	357	438	502	572	686
Dél-Dunántúl	493 (1,5)	340	422	487	558	670
Észak-Magyarország	480 (1,2)	327	408	476	544	648
Észak-Alföld	483 (1,2)	329	411	476	547	660
Dél-Alföld	501 (1,4)	348	433	496	563	674

Szövegértés

6. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	514 (2,1)	361	447	418	578	662
Közép-Dunántúl	509 (2,5)	353	444	509	576	665
Nyugat-Dunántúl	527 (3,1)	395	465	527	585	660
Dél-Dunántúl	503 (3,3)	348	425	503	578	660
Észak-Magyarország	491 (2,7)	312	415	491	573	654
Észak-Alföld	501 (2,5)	313	427	509	581	660
Dél-Alföld	505 (2,2)	346	441	511	572	649

8. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	498 (0,7)	337	430	497	566	660
Közép-Dunántúl	497 (0,7)	341	428	494	566	659
Nyugat-Dunántúl	508 (0,8)	355	439	507	575	668
Dél-Dunántúl	493 (0,9)	334	421	492	563	660
Észak-Magyarország	477 (0,8)	307	404	476	551	647
Észak-Alföld	479 (0,7)	309	406	478	552	651
Dél-Alföld	497 (0,7)	338	428	496	565	659

10. évfolyam

Régiók	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Közép-Magyarország	502 (1,6)	331	428	503	580	662
Közép-Dunántúl	499 (1,1)	338	429	500	571	658
Nyugat-Dunántúl	511 (1,1)	348	445	513	580	662
Dél-Dunántúl	494 (1,2)	336	428	494	566	651
Észak-Magyarország	482 (1,1)	312	408	486	558	647
Észak-Alföld	486 (0,9)	316	414	486	559	653
Dél-Alföld	502 (1,0)	342	434	496	572	659

4. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek megyék szerint

Matematika

6. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	522 (4,3)	346	442	508	607	703
Bács-Kiskun	483 (2,8)	350	428	480	535	616
Békés	459 (6,7)	311	394	446	525	624
Borsod-Abaúj-Zemplén	460 (2,7)	315	389	453	525	635
Csongrád	516 (4,0)	370	452	511	574	688
Fejér	456 (4,3)	333	391	453	513	599
Győr-Moson-Sopron	503 (4,1)	380	446	499	557	634
Hajdú-Bihar	504 (2,9)	336	430	506	570	688
Heves	476 (6,1)	325	418	473	525	640
Jász-Nagykun-Szolnok	475 (5,3)	335	402	475	533	644
Komárom-Esztergom	451 (8,8)	322	380	446	504	598
Nógrád	493 (7,4)	325	423	493	567	660
Pest	492 (2,2)	357	425	488	552	648
Somogy	425 (6,0)	294	371	421	473	564
Szabolcs-Szatmár-Bereg	461 (3,9)	323	393	452	530	617
Tolna	478 (7,0)	333	401	468	552	639
Vas	501 (4,8)	366	445	496	553	668
Veszprém	518 (3,2)	374	450	510	573	704
Zala	482 (9,7)	364	429	468	527	628

8. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	496 (1,4)	341	419	487	563	682
Bács-Kiskun	493 (1,0)	343	423	488	559	662
Békés	486 (1,3)	342	418	479	548	659
Borsod-Abaúj-Zemplén	474 (0,8)	320	399	468	542	651
Csongrád	499 (1,2)	352	428	491	565	669
Fejér	492 (1,1)	347	419	484	555	673
Győr-Moson-Sopron	509 (1,2)	362	441	503	573	673
Hajdú-Bihar	486 (1,0)	329	408	479	554	669
Heves	489 (1,5)	337	416	483	557	659
Jász-Nagykun-Szolnok	476 (1,3)	322	400	471	545	656
Komárom-Esztergom	482 (1,3)	336	412	473	545	658
Nógrád	466 (2,0)	314	392	459	534	640
Pest	492 (0,6)	349	423	484	554	662
Somogy	483 (1,4)	334	410	478	549	663
Szabolcs-Szatmár-Bereg	470 (1,0)	314	395	464	539	649
Tolna	489 (1,6)	337	416	481	553	666
Vas	511 (1,7)	366	443	507	572	680
Veszprém	506 (1,2)	358	434	500	570	684
Zala	503 (1,6)	350	429	495	573	678

10. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	501 (2,4)	345	428	495	566	676
Bács-Kiskun	507 (1,7)	356	440	505	567	673
Békés	487 (1,6)	339	418	479	554	652
Borsod-Abaúj-Zemplén	478 (1,6)	321	405	475	544	652
Csongrád	507 (2,1)	353	440	499	567	698
Fejér	498 (2,0)	355	428	491	560	671
Győr-Moson-Sopron	514 (1,9)	362	444	506	578	701
Hajdú-Bihar	497 (2,1)	344	424	491	562	677
Heves	486 (2,4)	340	417	482	547	645
Jász-Nagykun-Szolnok	483 (1,9)	333	410	476	546	665
Komárom-Esztergom	485 (2,4)	336	410	478	547	665
Nógrád	475 (3,1)	321	402	468	542	639
Pest	501 (1,7)	341	424	492	572	689
Somogy	483 (2,4)	336	415	476	546	654
Szabolcs-Szatmár-Bereg	468 (1,9)	316	395	463	534	639
Tolna	494 (2,6)	343	420	489	559	674
Vas	509 (2,1)	359	439	501	571	678
Veszprém	503 (2,3)	349	427	497	568	678
Zala	502 (2,4)	347	431	498	566	670

Szövegértés

6. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	527 (4,5)	355	457	541	606	667
Bács-Kiskun	499 (3,5)	344	436	506	568	639
Békés	469 (5,7)	325	403	466	540	617
Borsod-Abaúj-Zemplén	478 (3,1)	306	402	473	557	643
Csongrád	530 (4,4)	380	473	534	589	673
Fejér	476 (4,8)	308	403	480	548	641
Győr-Moson-Sopron	531 (4,3)	397	473	530	591	654
Hajdú-Bihar	521 (3,1)	327	447	533	599	676
Heves	512 (7,0)	344	442	516	597	653
Jász-Nagykun-Szolnok	497 (5,7)	323	423	499	568	646
Komárom-Esztergom	479 (6,9)	340	421	484	536	616
Nógrád	530 (6,9)	329	462	537	606	681
Pest	514 (2,1)	361	447	518	578	662
Somogy	465 (6,0)	335	397	466	523	606
Szabolcs-Szatmár-Bereg	476 (4,4)	305	403	479	553	632
Tolna	485 (6,5)	350	406	471	559	641
Vas	529 (5,1)	393	461	529	589	678
Veszprém	531 (3,4)	376	467	532	599	686
Zala	501 (10,2)	373	445	497	554	623

8. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	497 (1,4)	332	424	497	568	664
Bács-Kiskun	496 (1,0)	341	428	495	564	656
Békés	489 (1,3)	330	419	489	557	654
Borsod-Abaúj-Zemplén	470 (1,0)	298	396	469	545	642
Csongrád	504 (1,2)	344	436	503	574	664
Fejér	496 (1,1)	338	427	493	565	660
Győr-Moson-Sopron	509 (1,2)	356	441	506	574	669
Hajdú-Bihar	488 (1,1)	320	415	487	562	657
Heves	492 (1,4)	328	420	492	564	659
Jász-Nagykun-Szolnok	480 (1,4)	307	407	478	555	653
Komárom-Esztergom	488 (1,2)	335	419	484	557	652
Nógrád	480 (1,9)	311	405	482	554	648
Pest	498 (0,7)	337	430	497	566	660
Somogy	490 (1,6)	337	421	485	559	656
Szabolcs-Szatmár-Bereg	470 (1,1)	301	397	469	544	641
Tolna	492 (1,7)	333	419	491	560	660
Vas	513 (1,6)	360	446	509	579	676
Veszprém	506 (1,3)	352	439	505	576	665
Zala	504 (1,5)	348	432	505	574	662

10. évfolyam

Megyék	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Baranya	499 (2,0)	340	431	501	573	655
Bács-Kiskun	505 (1,5)	355	438	505	573	661
Békés	490 (1,9)	331	422	490	563	649
Borsod-Abaúj-Zemplén	479 (1,5)	307	403	484	554	646
Csongrád	507 (1,9)	338	439	510	577	663
Fejér	501 (1,9)	345	431	502	572	663
Győr-Moson-Sopron	514 (1,8)	351	450	517	584	657
Hajdú-Bihar	500 (1,8)	331	430	501	575	663
Heves	490 (2,2)	329	417	492	562	648
Jász-Nagykun-Szolnok	487 (1,8)	322	416	487	555	654
Komárom-Esztergom	488 (2,2)	331	418	487	559	647
Nógrád	482 (2,6)	307	409	484	557	649
Pest	502 (1,6)	331	428	503	580	662
Somogy	484 (1,8)	319	419	485	555	642
Szabolcs-Szatmár-Bereg	470 (1,8)	298	398	471	546	636
Tolna	500 (2,1)	344	435	497	567	655
Vas	512 (1,9)	350	449	512	583	666
Veszprém	505 (1,6)	345	437	511	577	661
Zala	506 (2,3)	342	436	507	573	665

A **települések közigazgatási besorolása** (településtípus) szerint a korábbi évekéhez hasonló teljesítménykülönbségeket találunk a 6. és a 8. évfolyamon (5. táblázat). A kisebb települések felé haladva fokozatosan csökkennek a teljesítményátlagok. A 6. és a 8. évfolyamon a községi iskolákban tanulók átlaga 30 ponttal marad el az országos átlagtól, a két szélső érték – a községekben és a fővárosban tanulók átlagteljesítménye – között több mint 60 pontnyi a különbség mindkét felmért terület átlagos teszteredményeiben. A percentilisek közötti különbségeket vizsgálva eltérő hatást tapasztalunk a szövegértés és a matematika esetében. A magasabb percentilisek felé haladva a matematikateszten fokozatosan nő a kistelepülések hátránya a fővároshoz képest, ezzel szemben a szövegértési teszten 8.-ban valamivel, 6.-ban jelentősen kisebbek a különbségek a 95-ös percentilisben, mint az 5-ös percentilisben.

A korábbi mérések tapasztalatai azt mutatják, hogy a középiskolák esetében a tanulók közötti teljesítménykülönbségek jelentős része nem az egyes iskolákon belül, hanem az iskolák között jelentkezik. Ezért a 10. évfolyam esetében nagy jelentősége van a **képzési formának**, amelyben a tanuló tanul. A gimnazisták és a szakiskolások átlagteljesítményében matematikából 148, szövegértésből 166 pontnyi, azaz több mint másfél szórásnyi a különbség (6. táblázat). A gimnáziumi és a szakközépiskolai tanulók átlagteljesítménye közötti több mint 60 pontos különbség is igen jelentős, tekintettel arra, hogy mindkét képzési forma a tanulók érettségéhez juttatását célozza meg. A gimnáziumi tanulók eloszlása szélesebb skálát fed le, és a szakközépiskolások eloszlásához képest a 95-ös percentilisek között nagyobb a különbség, mint az 5-ös percentilisek között.

5. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek a település típusa szerint

6. évfolyam

Matematika

Településtípus	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Község	461 (1,6)	320	396	455	522	617
Város	489 (1,5)	342	423	485	551	645
Megyeszékhely	525 (2,2)	374	456	517	586	701
Budapest	533 (2,2)	377	469	526	596	703

Szövegértés

Településtípus	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Község	478 (1,9)	315	405	465	550	641
Város	511 (1,6)	352	444	493	579	658
Megyeszékhely	542 (2,2)	391	481	525	608	676
Budapest	545 (2,5)	390	485	535	610	680

8. évfolyam

Matematika

Településtípus	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Község	465 (0,4)	324	397	458	527	633
Város	490 (0,5)	339	419	489	555	663
Megyeszékhely	520 (0,5)	361	447	515	590	695
Budapest	525 (0,6)	366	455	522	592	700

Szövegértés

Településtípus	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Község	467 (0,4)	312	400	477	535	630
Város	494 (0,4)	331	424	516	564	657
Megyeszékhely	522 (0,6)	355	453	548	593	681
Budapest	532 (0,6)	370	467	551	600	683

6. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek a képzési forma szerint

10. évfolyam

Matematika

Képzési forma	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Gimnázium	556 (0,8)	402	489	553	620	728
Szakközépiskola	493 (0,6)	366	438	491	544	630
Szakiskola	408 (0,8)	303	360	406	454	525

Szövegértés

Képzési forma	Átlag (S. H.)	Percentilisek				
		5.	25.	50.	75.	95.
Gimnázium	565 (0,6)	425	512	571	622	690
Szakközépiskola	496 (0,6)	371	445	496	548	624
Szakiskola	399 (0,8)	280	350	398	447	520

A teljesítményméréseken esetenként jelentős különbségek adódhatnak a lányok és a fiúk eredményében: a lányok inkább a szövegértés, a fiúk pedig a matematikateszteken érnek el jobb eredményeket. A 2006-os kompetenciamérés erre vonatkozó adatait a 7. táblázat összesíti, a 6. és a 8. évfolyam esetében településtípusok, a 10. évfolyamosok esetében képzési formák szerinti bontásban is. Az adatok alapján a lányok előnye szövegértésből átlagosan 30-40 pontnyi a három évfolyamon. Ezzel szemben matematikából a 6.-os és a 8.-os fiúk 10 ponttal, a 10.-esek pedig már több mint 20 ponttal jobb eredményt értek el, mint a lányok. A táblázatból az is látszik, hogy az egyes településtípusok és képzési formák esetében eltérően alakul a nemek közötti különbség.

Elsősorban a 8.-osok esetében látható világosan az a tendencia, hogy közigazgatásilag minél magasabb besorolású település iskolájába járnak a tanulók, annál kisebb (bár még a főváros esetében is igen jelentős marad) a lányok előnye a fiúkkal szemben szövegértésből, viszont jelentősen nő a hátrányuk matematikából. Hasonló tapasztalható a 10. évfolyamon is, a képzési formák szerint. A nyolc évfolyamos gimnáziumba járók szövegértési eredményében már gyakorlatilag elfogy a lányok előnye, amely a szakiskolában és a szakközépiskolában még jelentős, ezzel szemben matematikából a szakiskolától a gimnázium felé haladva fokozatosan lemaradnak a fiúkhoz képest, és a gimnáziumon belül a nyolc évfolyamos képzésben már több mint félszórásnyi a hátrányuk.

7. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek nemek szerint

6. évfolyam

Településtípus	Fiúk		Lányok		Különbég (Fiú-lány)
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Szövegértés	49,9 (0,6)	493 (1,2)	50,1 (0,6)	530 (1,3)	-37 (1,7)
Község	50,1 (0,9)	458 (2,8)	49,9 (0,9)	498 (2,5)	-40 (3,8)
Város	50,0 (1,0)	493 (2,1)	50,0 (1,0)	530 (2,3)	-36 (3,2)
Megyeszékhely	48,5 (1,5)	525 (3,3)	51,5 (1,5)	558 (3,1)	-33 (4,7)
Főváros	50,5 (1,4)	526 (3,8)	49,5 (1,4)	565 (3,7)	-39 (5,5)
Matematika	49,9 (0,6)	499 (1,6)	50,1 (0,6)	489 (1,2)	10 (2,1)
Község	50,1 (0,9)	464 (2,5)	49,9 (0,9)	458 (2,2)	5 (3,4)
Város	50,0 (1,0)	496 (2,0)	50,0 (1,0)	482 (2,4)	14 (3,1)
Megyeszékhely	48,5 (1,5)	529 (3,8)	51,5 (1,5)	522 (3,1)	7 (5,4)
Főváros	50,5 (1,4)	540 (4,5)	49,5 (1,4)	528 (3,4)	12 (6,5)

8. évfolyam

Településtípus	Fiúk		Lányok		Különbég (Fiú-lány)
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Szövegértés	49,8 (0,1)	475 (0,4)	50,2 (0,1)	518 (0,4)	-43 (0,5)
Község	49,6 (0,3)	444 (0,7)	50,4 (0,3)	490 (0,7)	-46 (1,1)
Város	49,5 (0,2)	471 (0,7)	50,6 (0,2)	515 (0,6)	-44 (0,9)
Megyeszékhely	50,5 (0,4)	501 (0,8)	49,5 (0,4)	543 (1,0)	-42 (1,4)
Főváros	50,2 (0,4)	514 (1,0)	49,8 (0,4)	551 (0,9)	-37 (1,5)
Matematika	49,8 (0,1)	499 (0,4)	50,2 (0,1)	488 (0,4)	11 (0,6)
Község	49,6 (0,3)	468 (0,7)	50,4 (0,3)	462 (0,7)	6 (1,2)
Város	49,5 (0,2)	495 (0,7)	50,6 (0,2)	484 (0,6)	11 (0,9)
Megyeszékhely	50,5 (0,4)	526 (0,8)	49,5 (0,4)	513 (0,9)	13 (1,4)
Főváros	50,2 (0,4)	535 (1,1)	49,8 (0,4)	517 (1,0)	19 (1,7)

10. évfolyam

Képzési forma	Fiúk		Lányok		Különbég (Fiú-lány)
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Szövegértés	49,7 (0,2)	485 (0,6)	50,3 (0,2)	518 (0,6)	-32 (1,1)
Szakiskola	59,1 (0,5)	393 (1,0)	40,9 (0,5)	408 (1,2)	-15 (1,6)
Szakközépiskola	52,9 (0,4)	486 (0,9)	47,1 (0,4)	506 (0,9)	-20 (1,3)
4 évfolyamos gimnázium	40,3 (0,5)	551 (1,4)	59,7 (0,5)	564 (0,9)	-13 (1,8)
6 évfolyamos gimnázium	44,0 (1,2)	581 (2,7)	56,0 (1,2)	594 (2,5)	-13 (3,7)
8 évfolyamos gimnázium	42,4 (1,6)	594 (3,3)	57,6 (1,6)	599 (3,0)	-5 (4,4)
Matematika	49,7 (0,2)	511 (0,7)	50,3 (0,2)	487 (0,7)	24 (1,1)
Szakiskola	59,1 (0,5)	421 (1,0)	40,9 (0,5)	390 (1,1)	31 (1,4)
Szakközépiskola	52,9 (0,4)	511 (0,8)	47,1 (0,4)	471 (0,9)	39 (1,3)
4 évfolyamos gimnázium	40,3 (0,5)	573 (1,8)	59,7 (0,5)	529 (1,3)	44 (2,4)
6 évfolyamos gimnázium	44,0 (1,2)	617 (3,4)	56,0 (1,2)	572 (2,9)	45 (4,9)
8 évfolyamos gimnázium	42,4 (1,6)	628 (4,3)	57,6 (1,6)	576 (3,2)	52 (5,6)

A **szülők iskolai végzettsége** a tanulói teljesítményekkel összefüggő egyik legfontosabb családi jellemzőnek bizonyult. A magasabb végzettségű szülők általában jobban tudnak segíteni gyerekeiknek a tanulásban, és elvárásaik is nagyobbak a tanulás iránt. Emellett a magasabb iskolai végzettséghez általában magasabb jövedelem és életszínvonal és alacsonyabb munkanélküliség párosul, ami a tanulási feltételek szempontjából szintén kedvező.

A két szülő végzettsége nagyon hasonló hatással van a teljesítményekre (8., 9. táblázat). de mivel az anya végzettségének valamivel nagyobb a befolyása.. A 8. táblázat adataiból azt látjuk, hogy nemcsak a két szélső érték (az anya nem fejezte be az általános iskolát, illetve egyetemi diplomája van) közötti (a 6. és a 8. évfolyamon 200 pontnyi, a 10.-es tanulók esetében 180 pontnyi) különbség figyelemre méltó, hanem az egymást követő végzettségi fokozatok között is jelentős teljesítménykülönbségek tapasztalhatók minden esetben. Általánosságban elmondható, hogy, az anya által elvégzett minden további iskolai fokozathoz 30-40 ponttal magasabb tanulói teljesítmény tartozik.

8. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek az anya iskolai végzettsége szerint

6. évfolyam

Az anya iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	1,4 (0,1)	394 (6,3)	-141 (6,6)	377 (6,2)	-138 (6,7)
Általános iskola	15,1 (0,4)	454 (2,6)	-80 (3,4)	434 (2,4)	-81 (3,2)
Szakiskola	4,4 (0,2)	492 (4,7)	-42 (4,8)	466 (4,0)	-49 (4,1)
Szaktanulmányok	20,7 (0,5)	494 (2,0)	-40 (2,7)	473 (1,8)	-42 (2,7)
Érettségi	27,4 (0,5)	534 (1,7)		515 (2,0)	
Főiskola	12,1 (0,4)	564 (2,6)	30 (3,1)	545 (2,9)	30 (3,6)
Egyetem	5,8 (0,3)	593 (3,3)	59 (3,7)	588 (4,0)	73 (3,6)

8. évfolyam

Az anya iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	1,1 (0,0)	387 (2,5)	-131 (2,5)	385 (2,2)	-130 (2,2)
Általános iskola	13,4 (0,1)	436 (0,7)	-83 (0,8)	430 (0,6)	-84 (0,8)
Szakiskola	4,9 (0,1)	474 (1,4)	-45 (1,5)	468 (1,4)	-47 (1,5)
Szaktanulmányok	17,7 (0,1)	476 (0,6)	-42 (0,8)	471 (0,6)	-43 (0,8)
Érettségi	27,8 (0,1)	518 (0,5)		514 (0,5)	
Főiskola	12,6 (0,1)	553 (0,8)	35 (0,9)	550 (0,8)	36 (1,0)
Egyetem	4,8 (0,1)	583 (1,2)	65 (1,2)	584 (1,5)	70 (1,5)

10. évfolyam

Az anya iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	0,6 (0,0)	401 (5,9)	-117 (6,1)	377 (5,5)	-116 (5,9)
Általános iskola	12,0 (0,2)	442 (1,4)	-75 (1,6)	420 (1,4)	-73 (1,6)
Szakiskola	7,1 (0,1)	474 (1,9)	-43 (2,3)	455 (2,0)	-38 (2,3)
Szaktanulmányok	17,6 (0,2)	474 (1,2)	-43 (1,7)	450 (1,2)	-43 (1,6)
Érettségi	29,5 (0,3)	517 (1,0)		493 (0,9)	
Főiskola	14,6 (0,2)	550 (1,3)	32 (1,5)	526 (1,2)	33 (1,5)
Egyetem	6,0 (0,1)	580 (2,0)	63 (2,4)	569 (2,5)	76 (2,9)

9. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek az apa iskolai végzettsége szerint

6. évfolyam

Az apa iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	1,1 (0,1)	410 (9,3)	-130 (9,5)	381 (8,0)	-140 (8,2)
Általános iskola	12,8 (0,3)	450 (2,7)	-91 (3,7)	428 (2,5)	-93 (3,3)
Szakiskola	4,2 (0,2)	492 (4,8)	-48 (4,9)	469 (3,7)	-53 (4,0)
Szaktanulmányok végző	41,5 (0,6)	500 (1,6)	-40 (2,9)	479 (1,5)	-42 (2,7)
Érettségi	22,8 (0,5)	540 (2,1)		521 (2,1)	
Főiskola	9,1 (0,3)	568 (3,7)	27 (4,3)	552 (3,7)	31 (4,5)
Egyetem	8,6 (0,3)	592 (3,3)	51 (3,9)	587 (4,0)	66 (4,9)

8. évfolyam

Az apa iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	0,8 (0,0)	389 (3,4)	-137 (3,4)	391 (3,4)	-131 (3,4)
Általános iskola	11,2 (0,1)	433 (0,9)	-92 (1,1)	428 (0,8)	-94 (1,0)
Szakiskola	6,2 (0,1)	468 (1,3)	-58 (1,3)	465 (1,3)	-57 (1,3)
Szaktanulmányok végző	39,5 (0,2)	484 (0,5)	-42 (0,7)	479 (0,5)	-43 (0,8)
Érettségi	24,5 (0,1)	526 (0,6)		522 (0,6)	
Főiskola	9,6 (0,1)	553 (1,0)	28 (1,2)	552 (1,1)	30 (1,3)
Egyetem	8,2 (0,1)	579 (1,2)	53 (1,3)	581 (1,1)	59 (1,2)

10. évfolyam

Az apa iskolai végzettsége	A tanulók aránya	Szövegértés	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva	Matematika	Teljesítmény-különbség az érettségizett szülők gyerekeinek teljesítményéhez viszonyítva
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	0,5 (0,0)	403 (7,5)	-120 (7,6)	402 (8,0)	-115 (8,2)
Általános iskola	8,6 (0,2)	440 (1,9)	-83 (2,3)	436 (1,9)	-82 (2,3)
Szakiskola	9,3 (0,2)	471 (1,7)	-52 (2,2)	470 (1,7)	-47 (2,2)
Szaktanulmányok végző	37,2 (0,2)	486 (0,8)	-37 (1,5)	480 (1,0)	-38 (1,5)
Érettségi	24,8 (0,2)	523 (1,2)		517 (1,1)	
Főiskola	10,2 (0,2)	549 (1,7)	26 (2,1)	548 (2,0)	31 (2,3)
Egyetem	9,3 (0,2)	578 (1,6)	55 (2,2)	587 (1,8)	78 (2,9)

A család birtokában lévő **könyveket** tartalmuktól függetlenül a tanulást segítő eszközökhöz szokás sorolni. A tanulói teljesítményre gyakorolt hatásuk miatt azonban érdemes figyelni annak is, hogy hány könyv található a családban, illetve vannak-e saját könyvei a tanulónak.

A családi könyvtár méretének felméréséhez a korábbi kompetenciamérésekben alkalmazott kérdéseket használtuk, amelyben – a válaszadás megkönnyítése érdekében – a válaszkategóriákat úgy alakítottuk ki, hogy az otthoni könyvtár mérete a könyvek száma mellett a könyvespolcokon vagy könyvszekrényekben elfoglalt helyük alapján is megbecsülhető legyen. A könyvek száma szerint (10. táblázat) mindhárom évfolyamon jelentős különbségeket találunk a tanulók teljesítményében. A könyvek számának növekedésével párhuzamosan nő a tanulók teljesítménye is, a szélső változók között minden esetben több mint 140 pont körüli (másfél szórásnyi) különbség van.

A **saját könyvek** esetében csak azt kérdeztük meg, hogy a tankönyveken kívül vannak-e saját könyvei a tanulónak (11. táblázat). A saját könyvek kisebb hatást gyakorolnak a teljesítményre, mint az otthoni könyvek száma: a szövegértés esetében egyszórásnyi, matematikából ennél valamivel kisebb különbséget találunk a saját könyvvel rendelkezők és nem rendelkezők között. Az adatok elemzésekor viszont figyelembe kell venni, hogy évfolyamonként a válaszadók kevesebb mint 5 százaléka válaszolta azt, hogy a tankönyvein kívül nincsenek saját könyvei. A családban lévő könyvek száma nagyjából azonos hatással van a szövegértési és a matematikateljesítményekre, a saját könyvek valamivel nagyobb összefüggést mutatnak a szövegértés terén elért eredményekkel, mint a matematikateljesítményekkel.

10. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek az otthoni könyvek száma szerint

6. évfolyam

Könyvek száma	A tanulók aránya	Szövegértés	Matematika
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Kevesebb mint egypolcnyi (kb. 0–50 könyv)	12,6 (0,4)	443 (0,4)	424 (0,4)
Egypolcnyi (kb. 50 könyv)	13,6 (0,4)	473 (0,4)	454 (0,4)
2-3 könyvespolcnyi (max. 150 könyv)	25,4 (0,5)	505 (0,5)	486 (0,5)
5-6 könyvespolcnyi (max. 300 könyv)	17,8 (0,4)	529 (0,4)	508 (0,4)
2 könyvszekrényre való (300–600 könyv)	13,2 (0,4)	551 (0,4)	533 (0,4)
3 vagy több könyvszekrényre való (600–1000 könyv)	9,5 (0,4)	569 (0,4)	547 (0,4)
1000-nél több könyv	7,9 (0,3)	578 (0,3)	562 (0,3)

8. évfolyam

Könyvek száma	A tanulók aránya	Szövegértés	Matematika
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Kevesebb mint egypolcnyi (kb. 0–50 könyv)	11,5(0,4)	419 (0,4)	418 (0,4)
Egypolcnyi (kb. 50 könyv)	12,7 (0,4)	455 (0,4)	451 (0,4)
2-3 könyvespolcnyi (max. 150 könyv)	23,8 (0,5)	488 (0,5)	484 (0,5)
5-6 könyvespolcnyi (max. 300 könyv)	18,2 (0,4)	514 (0,4)	509 (0,4)
2 könyvszekrényre való (300–600 könyv)	14,8 (0,4)	533 (0,4)	530 (0,4)
3 vagy több könyvszekrényre való (600–1000 könyv)	10,7 (0,4)	552 (0,4)	546 (0,4)
1000-nél több könyv	8,4 (0,3)	566 (0,3)	561 (0,3)

10. évfolyam

Könyvek száma	A tanulók aránya	Szövegértés	Matematika
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Kevesebb mint egypolcnyi (kb. 0–50 könyv)	8,4 (0,4)	419 (0,4)	420 (0,4)
Egypolcnyi (kb. 50 könyv)	11,2 (0,4)	451 (0,4)	449 (0,4)
2-3 könyvespolcnyi (max. 150 könyv)	23,1 (0,5)	484 (0,5)	479 (0,5)
5-6 könyvespolcnyi (max. 300 könyv)	18,4 (0,4)	510 (0,4)	506 (0,4)
2 könyvszekrényre való (300–600 könyv)	16,1 (0,4)	531 (0,4)	527 (0,4)
3 vagy több könyvszekrényre való (600–1000 könyv)	12,5 (0,4)	554 (0,4)	545 (0,4)
1000-nél több könyv	10,3 (0,3)	559 (0,3)	558 (0,3)

11. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek a tanulók saját könyvei szerint

6. évfolyam

Saját könyvek	A tanulók aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Vannak	85,0 (0,3)	499 (1,0)	519 (1,0)
Nincsenek	2,8 (0,2)	409 (4,6)	415 (5,3)

8. évfolyam

Saját könyvek	A tanulók aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Vannak	79,3 (0,1)	501 (0,3)	505 (0,3)
Nincsenek	3,9 (0,1)	416 (1,2)	403 (1,2)

10. évfolyam

Saját könyvek	A tanulók aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Vannak	84,0 (0,2)	484 (0,4)	508 (0,4)
Nincsenek	4,3 (0,1)	415 (2,5)	413 (2,3)

A család anyagi helyzetét a tartós fogyasztási cikkek alapján mértük fel. A Tanulói kérdőívben számos kérdés szerepelt a lakás tulajdonságaira és a tartós fogyasztási cikkek meglétére, mennyiségére vonatkozóan, ezek alapján ugyanis viszonylag jól becsülhető a tanuló családjának anyagi helyzete. A vagyontárgyak közül a család tulajdonában lévő **számítógép** mutatta a legnagyobb összefüggést a tanulói teljesítményekkel. A tanulói válaszok alapján (12. táblázat) a családok közel háromnegyedében van legalább egy számítógép. Azok a tanulók, akiknek az otthonában nincs számítógép, átlagosan több mint 70 ponttal gyengébb teljesítményt nyújtottak, mint azok, akiknél van ilyen eszköz otthon. Az otthoni számítógép valamivel nagyobb összefüggést mutat a matematika-, mint a szövegértési eredményekkel.

12. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek a tanulók családjában lévő számítógép szerint

6. évfolyam

Számítógép	A családok aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Van	72,4 (0,4)	509 (1,1)	527 (1,0)
Nincs	13,2 (0,4)	435 (2,8)	457 (2,6)

8. évfolyam

Számítógép	A családok aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Van	70,0 (0,1)	509 (0,3)	512 (0,3)
Nincs	11,9 (0,1)	431 (0,7)	441 (0,9)

10. évfolyam

Számítógép	A családok aránya	Matematika	Szövegértés
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Van	75,9 (0,2)	491 (0,5)	514 (0,4)
Nincs	11,5 (0,2)	415 (1,2)	442 (1,4)

A tanulói teljesítményekre ható családi jellemzőkből (a szülők iskolai végzettsége, a család tulajdonában lévő számítógép, az otthoni könyvek száma és a tanuló saját könyvei) egy összevont változót, alakítottunk ki, ez az Iskolajelentésben is megjelenő ún. **CSH-index** (családiháttér-index). Az index használatával egyszerűen, egyetlen ábrán mutathatjuk be a családi háttér hatását a teljesítményre. Így az iskolák szemléletes képet kaphattak arról, hogy milyen eredményt értek el tanulóik családi háttéréhez képest. A kompetenciamérések során évről évre hasonló módon, hasonló változók felhasználásával alakítjuk ki a családi háttér leírására szolgáló indexet.²

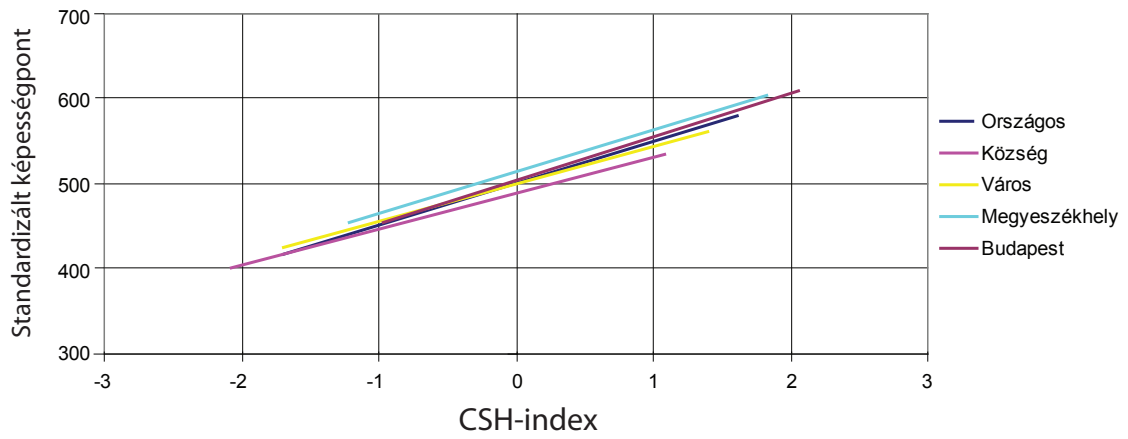
A 1. ábra azt mutatja, hogy milyen kapcsolat van a CSH-index és a teljesítmény között az egyes tesztek esetében. Az országos trendet jelző egyenesek mellett a 6. és a 8. évfolyam esetében feltüntettük az egyes településtípusok diákjainak adataira illesztett regressziós egyeneseket, a 10. évfolyamon pedig az egyes képzési formák egyeneseit is. A regressziós egyeneseket az index adott részpopulációra jellemző 5-ös és 95-ös percentilise között ábrázoltuk, így az ábrán az is megfigyelhető, hogy az adott részpopuláció diákjai mennyiben térnek el a családi háttérüket tekintve. Az 13. táblázatból az is leolvasható, hogy az egyenesek milyen paraméterekkel rendelkeznek, illetve mekkora a CSH-index magyarázó ereje az egyes évfolyamokon és az egyes részpopulációk esetében.

2 BALÁZSI ILDIKÓ – SZABÓ ANNAMÁRIA – SZABÓ VILMOS – SZALAY BALÁZS – SZEPESI ILDIKÓ: Országos Kompetenciamérés 2004. Összefoglaló tanulmány. sulINova Kht., é.n. 44–45.

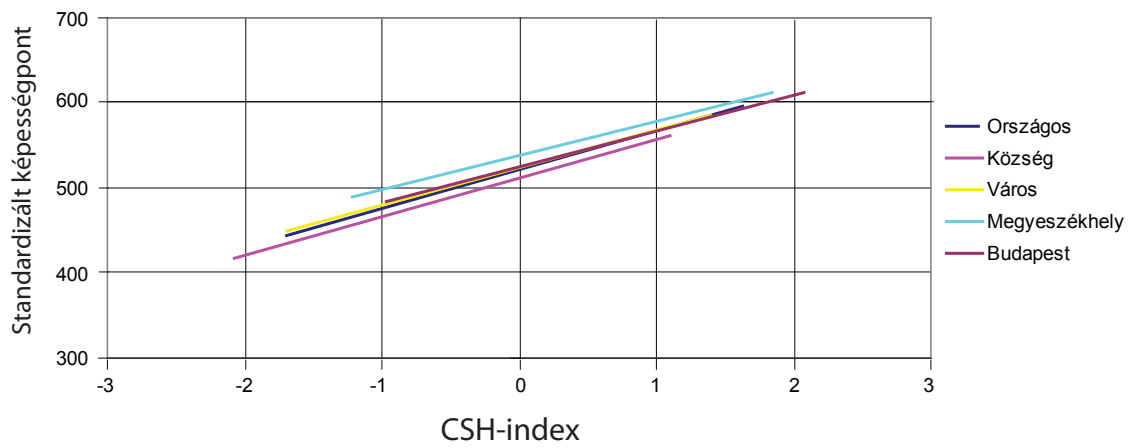
1. ábra: A CSH-index és a teljesítmény közötti összefüggés

6. évfolyam

Matematika

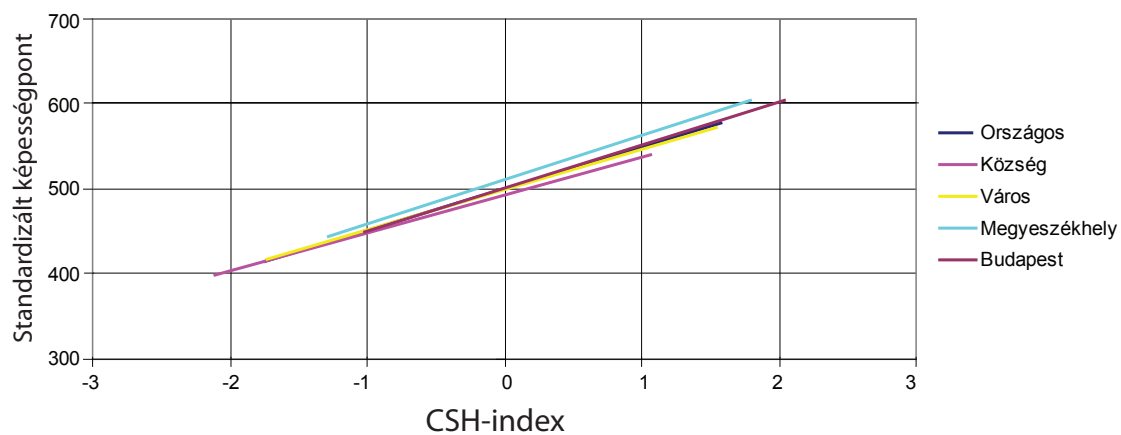

Szövegértés

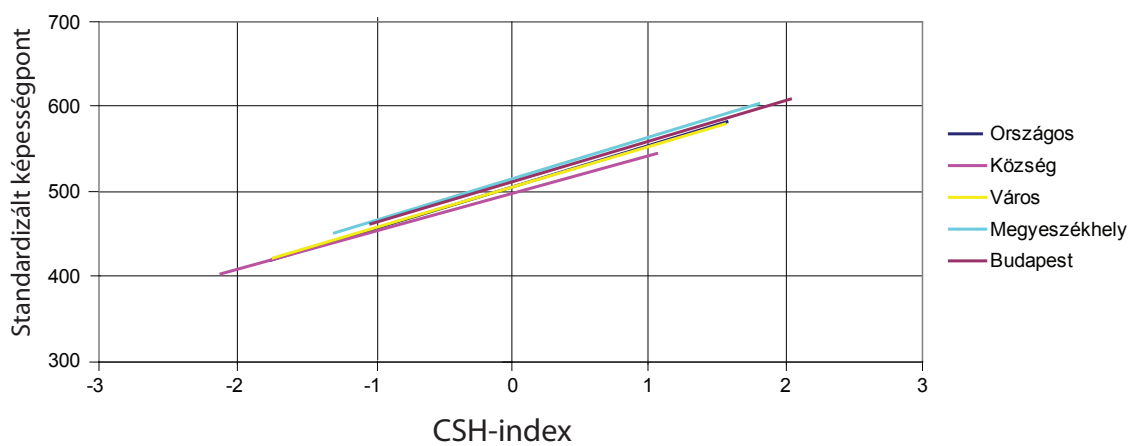

8. évfolyam

Matematika

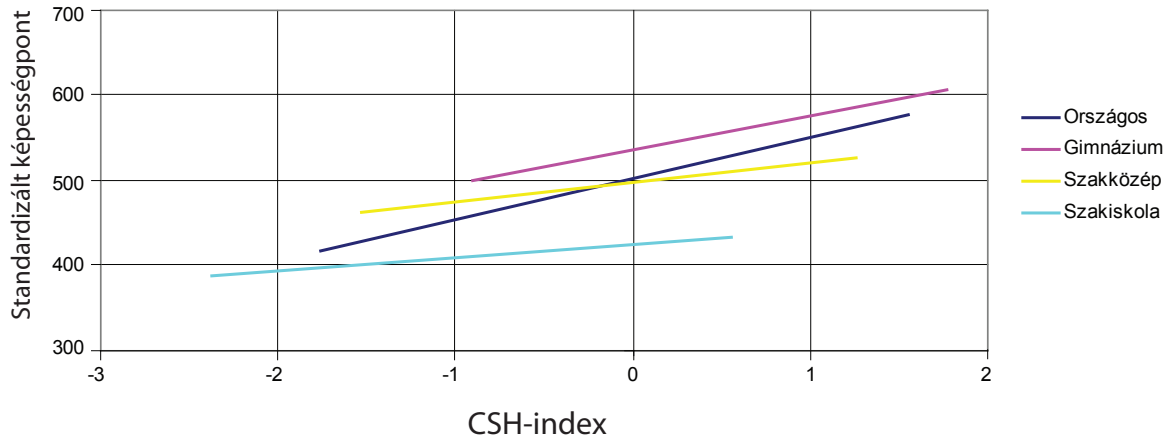

Szövegértés

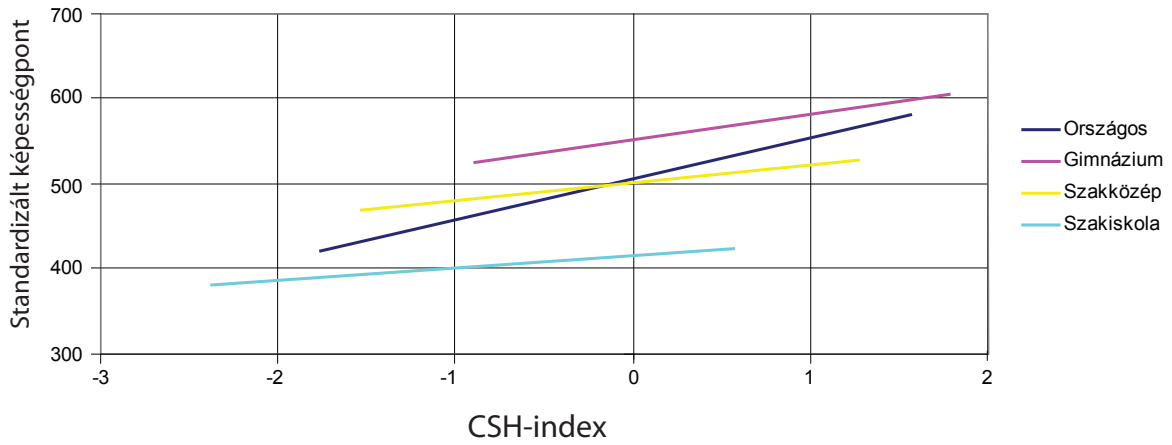

10. évfolyam

Matematika

Szövegértés

13. táblázat: A CSH-index és a teljesítmény közötti összefüggés, valamint a CSH-index magyarázó ereje

6. évfolyam

	Átlag (S. H.)	Meredekség (S. H.)	Magyarázó erő
Matematika	500 (0,9)	48,6 (1,0)	0,26
Szövegértés	519 (1,0)	46,3 (1,0)	0,24

8. évfolyam

	Átlag (S. H.)	Meredekség (S. H.)	Magyarázó erő (S. H.)
Matematika	500 (0,3)	49,7 (0,3)	0,25
Szövegértés	504 (0,3)	49,0 (0,3)	0,25

10. évfolyam

	Átlag (S. H.)	Meredekség (S. H.)	Magyarázó erő (S. H.)
Matematika	502 (0,5)	48,9 (0,5)	0,24
Szövegértés	505 (0,5)	48,2 (0,5)	0,24

A tanuló tervezett iskolai végzettsége általában az a mutató, amelynek segítségével a leginkább megbecsülhetők a tanulói teljesítmények. Az a végzettség ugyanis, amelyet a gyerek általános vagy középiskolai tanulóként el kíván érni tanulmányai befejezésekor, utalhat arra, hogy milyen a hozzáállása a tanuláshoz, milyen a motivációja, hogyan látja az elsajátított tudás hasznosulását, emellett elképzelésében tükröződnek korábbi iskolai eredményei, az iskola hatékonysága és a család tanulással kapcsolatos elvárásai is. A továbbtanulási aspirációkra vonatkozó válaszokat és a hozzájuk tartozó átlagteljesítményeket a 14. táblázat tartalmazza. A legalacsonyabb, illetve a legmagasabb végzettséget megjelölők átlagos teljesítménye között 200 pont körüli különbség van a 8. és a 10. évfolyamon, a 6. évfolyamon, amikor a döntés még kevésbé sürgető, ez a különbség valamivel kisebb mindkét területen. Ennek megfelelően az is kitűnik, hogy a magasabb évfolyamok felé haladva az alacsonyabb végzettséget tervezők teljesítményükben fokozatosan leszakadnak a felsőfokú képzéseket, de az akár csak egy fokozattal magasabb végzettséget megcélzóktól is. Ahogy a 6. évfolyamtól a 10. felé haladunk, nemcsak az érettségi és az egyetem, a doktori fokozat, de az érettségi és a technikum, valamint a főiskola és az egyetem között is fokozatosan nő a különbség. A 15. táblázat adatainak átlós elhelyezkedése jól mutatja a mobilitási esélyeket, azt, hogy milyen lehetőségeik vannak a tanulóknak arra, hogy a szüleikétől eltérő végzettséget szerezzenek. A szülők végzettsége és a tanulók továbbtanulási aspirációi közötti összefüggéseket leginkább az iskolakötelezettség határához közelebb álló 8.-osok és 10.-esek esetében érdemes vizsgálni, akiknek talán a legmegalapozottabb és legpontosabb elképzeléseik vannak további iskolai pályafutásukról. A tanulók nagy többsége a szüleinél magasabb végzettséget szeretne, a leggyakoribb, hogy a szüleikhez képest két fokozattal magasabb végzettséget terveznek. Ennek ellenére továbbra is jelentős különbségek vannak a továbbtanulási aspirációk és lehetőségek tekintetében. 10. évfolyamon a diplomás szülők gyerekeinek több mint 90 százaléka az érettségivel magasabb iskolai végzettséget szeretne elérni, ez az érettségizett szülők gyerekeinél 80, a szakiskolai és a szakmunkás-végzettségűeknél 60, a nyolc osztállyal vagy nem befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkezők esetében pedig 40, illetve 20 százalék. Míg az érettségizett, illetve az annál alacsonyabb végzettségű szülők gyerekei a felsőfokú intézmények közül az egyetemen szemben a főiskola elvégzését tartják reálisabbnak, addig a diplomások gyerekei inkább az egyetemet preferálják.

14. táblázat: A tanulói teljesítmények közötti különbségek a tanulók tervezett legmagasabb iskolai végzettsége szerint

6. évfolyam

A tervezett legmagasabb iskolai végzettség	A tanulók aránya	Szövegértés	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség	Matematika	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Elvégezni a 8 általánost	2,3 (0,2)	389 (5,7)	-82 (6,4)	388 (5,0)	-60 (5,6)
Szaktudásvégzettséget szerezni	11,6 (0,4)	416 (2,5)	-55 (3,2)	408 (2,7)	-40 (3,3)
Érettségizni	19,9 (0,5)	470 (2,1)		448 (2,0)	
Technikusi képzettséget szerezni	6,8 (0,3)	487 (3,4)	17 (4,1)	478 (3,0)	31 (3,5)
Főiskolai szintű végzettséget szerezni	24,5 (0,5)	532 (1,9)	62 (2,9)	507 (1,8)	59 (2,4)
Egyetemi szintű végzettséget szerezni	26,5 (0,4)	573 (1,6)	103 (2,7)	554 (1,8)	106 (2,8)
Doktori fokozatot szerezni	8,4 (0,3)	577 (3,1)	107 (3,8)	555 (3,8)	107 (4,1)

8. évfolyam

A tervezett legmagasabb iskolai végzettség	A tanulók aránya	Szövegértés	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség	Matematika	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Elvégezni a 8 általánost	0,9 (0,0)	379 (3,2)	-61 (3,2)	392 (3,0)	-42 (3,0)
Szaktudásvégzettséget szerezni	9,6 (0,1)	385 (0,8)	-56 (0,9)	393 (0,7)	-42 (1,0)
Érettségizni	18,8 (0,1)	440 (0,6)		435 (0,5)	
Technikusi képzettséget szerezni	9,4 (0,1)	463 (0,8)	23 (1,0)	474 (0,8)	39 (0,9)
Főiskolai szintű végzettséget szerezni	26,2 (0,2)	511 (0,5)	71 (0,8)	501 (0,4)	66 (0,7)
Egyetemi szintű végzettséget szerezni	26,3 (0,1)	566 (0,6)	125 (0,8)	560 (0,5)	126 (0,8)
Doktori fokozatot szerezni	8,7 (0,1)	579 (0,9)	139 (1,0)	571 (1,1)	137 (1,3)

10. évfolyam

A tervezett legmagasabb iskolai végzettség	A tanulók aránya	Szövegértés	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség	Matematika	Az érettségi bizonyítvány megszerzését tervezők teljesítményéhez viszonyított teljesítménykülönbség
	% (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)	Átlag (S. H.)
Elvégezni a 8 általánost	0,5 (0,0)	414 (6,8)	-20 (6,7)	437 (7,7)	-5 (7,8)
Szakmunkásvégzettséget szerezni	7,7 (0,1)	381 (1,5)	-53 (1,8)	396 (1,4)	-36 (1,5)
Érettségizni	17,8 (0,2)	434 (1,0)		432 (1,0)	
Technikusi képzettséget szerezni	10,9 (0,2)	468 (1,2)	34 (1,6)	476 (1,5)	45 (1,8)
Főiskolai szintű végzettséget szerezni	29,1 (0,3)	511 (0,9)	77 (1,4)	499 (0,9)	67 (1,4)
Egyetemi szintű végzettséget szerezni	25,8 (0,3)	574 (1,0)	140 (1,5)	567 (1,1)	135 (1,4)
Doktori fokozatot szerezni	8,2 (0,2)	578 (1,7)	144 (1,9)	576 (2,4)	144 (2,5)

15. táblázat: A tanuló tervezett legmagasabb iskolai végzettsége az anya végzettsége szerint

6. évfolyam

	Elvégezni a 8 általánost	Szaktudás-végzettséget szerezni	Érettségizni	Technikusi képzettséget szerezni	Főiskolai szintű végzettséget szerezni	Egyetemi szintű végzettséget szerezni	Doktori fokozatot szerezni
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	27,5 (4,8)	34,1 (5,3)	25,3 (4,0)	0,9 (0,5)	6,0 (2,5)	5,3 (2,5)	1,0 (0,6)
Általános iskola	6,4 (0,8)	29,7 (1,5)	31,5 (1,2)	6,0 (0,7)	13,3 (1,1)	8,9 (0,9)	4,2 (0,6)
Szakiskola	1,8 (0,8)	12,8 (2,0)	29,5 (2,6)	8,7 (1,4)	26,6 (2,5)	15,8 (2,2)	5,0 (1,2)
Szaktudás-képző	1,0 (0,3)	15,0 (0,9)	28,4 (1,1)	9,5 (0,8)	25,3 (1,0)	14,1 (0,8)	6,6 (0,6)
Érettségi	0,4 (0,1)	4,1 (0,4)	14,8 (0,8)	8,3 (0,5)	31,6 (1,0)	32,2 (0,9)	8,8 (0,6)
Főiskola	0,4 (0,2)	1,1 (0,3)	6,8 (0,8)	2,7 (0,5)	29,7 (1,6)	46,0 (1,6)	13,3 (1,1)
Egyetem	0,6 (0,3)	0,6 (0,3)	3,5 (0,9)	2,1 (0,6)	11,0 (1,5)	63,6 (2,2)	18,6 (1,7)

8. évfolyam

	Elvégezni a 8 általánost	Szaktudás-végzettséget szerezni	Érettségizni	Technikusi képzettséget szerezni	Főiskolai szintű végzettséget szerezni	Egyetemi szintű végzettséget szerezni	Doktori fokozatot szerezni
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	8,1 (0,9)	44,6 (1,6)	32,9 (1,5)	3,7 (0,6)	4,5 (0,6)	3,6 (0,6)	2,4 (0,5)
Általános iskola	2,2 (0,1)	27,9 (0,4)	33,8 (0,4)	8,9 (0,3)	16,9 (0,4)	7,4 (0,2)	2,8 (0,1)
Szakiskola	1,3 (0,2)	12,5 (0,4)	26,6 (0,7)	12,1 (0,4)	26,6 (0,6)	15,5 (0,5)	5,4 (0,3)
Szaktudás-képző	0,6 (0,1)	11,4 (0,2)	26,2 (0,3)	13,4 (0,3)	28,4 (0,3)	14,8 (0,3)	5,2 (0,2)
Érettségi	0,3 (0,0)	2,7 (0,1)	13,3 (0,2)	10,2 (0,2)	33,5 (0,3)	30,5 (0,3)	9,4 (0,2)
Főiskola	0,3 (0,1)	0,9 (0,1)	5,0 (0,2)	4,6 (0,2)	25,8 (0,4)	48,5 (0,4)	14,9 (0,3)
Egyetem	0,4 (0,1)	0,4 (0,1)	2,5 (0,2)	1,9 (0,2)	10,6 (0,4)	60,2 (0,6)	24,1 (0,5)

10. évfolyam

	Elvégezni a 8 általánost	Szaktudás-végzettséget szerezni	Érettségizni	Technikusi képzettséget szerezni	Főiskolai szintű végzettséget szerezni	Egyetemi szintű végzettséget szerezni	Doktori fokozatot szerezni
	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)	% (S. H.)
Nem fejezte be az általános iskolát	2,7 (0,9)	34,4 (3,5)	42,3 (3,3)	6,6 (1,8)	6,7 (1,5)	4,2 (1,5)	3,1 (1,0)
Általános iskola	0,7 (0,1)	21,9 (0,7)	32,7 (0,7)	13,8 (0,5)	20,6 (0,6)	7,3 (0,4)	3,0 (0,3)
Szakiskola	0,6 (0,1)	11,9 (0,7)	25,4 (0,9)	13,7 (0,7)	28,6 (0,8)	15,2 (0,7)	4,6 (0,5)
Szaktudás-képző	0,6 (0,1)	10,6 (0,4)	25,2 (0,6)	15,6 (0,5)	30,5 (0,6)	13,3 (0,4)	4,4 (0,3)
Érettségi	0,3 (0,1)	2,9 (0,2)	13,7 (0,3)	11,1 (0,4)	35,2 (0,5)	28,2 (0,5)	8,5 (0,3)
Főiskola	0,6 (0,1)	1,3 (0,1)	5,6 (0,4)	5,1 (0,3)	29,5 (0,7)	45,6 (0,9)	12,3 (0,6)
Egyetem	0,5 (0,2)	0,2 (0,1)	2,5 (0,3)	2,6 (0,3)	13,0 (0,8)	57,2 (1,3)	24,0 (1,1)

A MÉRÉS EREDMÉNYEINEK TOVÁBBI FELDOLGOZÁSA

A Gyorsjelentés a 2006-os kompetenciamérés legfontosabb eredményeit összesíti. Jelen elemzéshez csak azokat a változókat használtuk fel, amelyek mentén a legjelentősebb eltérések mutatkoznak tanulói teljesítményekben. A mérés eredményeinek, tapasztalatainak további feldolgozása, ezen belül az iskolai jellemzők és a teljesítmények közötti kapcsolat részletesebb ismertetése egy – reményeink szerint – hamarosan megjelenő összefoglaló tanulmány részét képezi majd.

